

LEIDEN. - D. DONNER.

EEN JONGE HELD.

Tafereelen uit het leven van Johan Willem Friso.

DOOR

P. H. ROM.

MET EEN PLAATJE.

LEIDEN. — D. DONNER.

Lith. v. P. J. Mulder, Leiden.

Johan Willem Friso bij Malplaquet.

HOOFDSTUK I.

Een waardige spruit uit een edel stamhuis.

Op een dag in de maand Juli van het jaar 1703 bevinden we ons op een groote vlakte nabij het Oranjewoud te Heerenveen. Een gedeelte ervan is ingenomen door een groote menigte boeren en boerinnen uit Heerenveen en de dorpen Nieuwe- en Oudeschoot. Eenige krijgslieden houden de toeschouwers op zekeren afstand, daar er een voldoende ruimte moet overblijven voor het krijgsvolk, dat daar de aankomst van hun bevelhebber, den Prins van Oranje, die hen zal inspecteeren, staat af te wachten. Plotseling wendt aller oog zich naar de zijde van het huis Oranjewoud, gesticht door de grootmoeder van den jeugdigen Prins. Daar verlaten eenige ruiters het huis en rijden hierheen. De voorste trekt onwillekeurig aanstonds onze aandacht. Nu, het is ook geen wonder. Het is de laatste mannelijke afstammeling uit het geliefde Oranjehuis, het is de zestienjarige JOHAN WILLEM FRISO, Stadhouders van Friesland, Groningen en Drenthe. Welk een belangwekkend uiterlijk! Wat fiere houding en schoon gelaat! Hoe vriendelijk plooit zich zijn mond, als hij zich tot zijn gevolg wendt! Het is een echte Oranjetelg! Die heer daar naast hem is Jonker SCHELTE VAN HEEMSTRA, die den Prins eenigen tijd de Friesche staatsleer onderwezen heeft. De twee heeren, welke achter hem aanrijden, zijn 's Prinsen groothofmeester VERSCHUUR en zijn opperstalmeester HILKEN. Voorts komen er nog enkele heeren van zijn

gevolg. Nauwelijks is de Prins op het plein aangekomen, of een oorverdoovend gejuich te zijner eere breekt los. „Vivat onze Prins! vivat Oranje!” daverd het over het veld. Deze geestdrift doet den Prins goed en hij slaat de hand aan zijn gepluimden hoed, om dit gejuich beleefd te beantwoorden. Maar zijn Spaansche hengst is jong en schichtig. Het daverend gejuich heeft hem verschrikt. Onverwacht steigert het dier, en zijn berijder, die daarop niet verdacht is, tuimelt tegen den grond. Een gil van pijn ontsnapt aan 's Vorsten lippen. Het paard heeft een voorpoot op 's Prinsen rug gezet, even beneden den schouder. Een kreet van angst en medelijden stijgt uit de menigte op. **HEEMSTRA**, **VERSCHUUR** en **HILKEN** snellen toe, om hun meester bij te staan. Men vreest het ergste; doch het paard licht van zelf den poot op en men kan den Vorst van den grond opnemen. De inspectie was verstoord, de muziek liet zich nu niet hooren, de vreugde was geweken en de Prins werd aanstonds naar zijn paleis gedragen. Gelukkig bleek bij het onderzoek door 's Prinsen geneesheer, dat er slechts een lichte kneuzing veroorzaakt was, welke na eenige rust spoedig herstellen zou.

„Dat verblijdt mij,” zeide de Prins welgemoed tot zijn arts; „ik vreesde reeds, dat ik niet naar het leger zou kunnen vertrekken en dat zou mij geducht spijten.”

„Ik meende Uwe Hoogheid eens te hebben hooren zeggen, dat zij een afkeer heeft van den oorlog, en nu schijnt zij te hunkeren naar den strijd. Is Uwe Hoogheid dan gansch van gevoelen te dien opzichte veranderd?” bracht de geneesheer in het midden.

„Men schijnt mijne bedoeling verkeerd begrepen te hebben,” hernam de Prins. „U hebt gelijk, dat ik mij een vijand van den oorlog verklaard heb. Wat al ellende veroorzaakt hij ook niet! O, mijn hart krimpt ineen bij de gedachte aan al de menschenlevens, die vernietigd worden en aan al de jammeren, welke over tal van gezinnen worden gebracht. Ont-

zettend is de verantwoording van den Vorst, die de oorzaak van den oorlog is! Maar, mijn waarde heer! niet voor niets heeft mijn groote Oom ¹⁾ zijn leven lang de booze plannen van LODEWIJK XIV zoeken te verijdelen. Indien daaraan geen paal en perk gesteld wordt, dan zal het niet lang meer duren, of Rome vernietigt alom het Protestantisme. En om dit te helpen verhoeden, zie, daarom verlang ik mede te strijden tegen Frankrijk. Ik wensch voor mijne waardige Voorvaderen niet onder te doen, anders zou ik geen Oranje zijn!"

Vooral de laatste woorden had de jeugdige Vorst met geestdrift uitgesproken. Een hooge blos kleurde zijn schoon gelaat en zijn oogen schitterden. De geneesheer vreesde voor te groote opwinding en vertrok dan ook, nadat hij den Vorst gestrenge rust had aanbevolen.

Wondersnel herstelde de geliefde Prins. Reeds den 25sten Juni was hij volkomen genezen en in staat, om zich naar het leger te begeven.

JOHAN WILLEM FRISO was de waardige neef van den grooten WILLEM III. Volkomen had hij diens staatkunde gevat, n. l. om de heerschzuchtige plannen van den trotschen koning van Frankrijk, LODEWIJK XIV, tegen te werken. De heerschzucht toch van dezen Vorst was onverzadelijk en JOHAN WILLEM FRISO begreep zeer goed, dat de macht van dien dwingeland gefnuikt moest worden, zou Europa niet door voortdurende oorlogen beroerd en de vrijheid der kleine Staten, alsmede de vrijheid van godsdienst ernstig bedreigd worden. Daarom wenschte hij zoo vurig dien dwingeland te helpen weerstaan. De oorlog, welke ten tijde van ons verhaal woedde, was de Spaansche Successie-oorlog. LODEWIJK XIV had namelijk door kuiperijen weten te verkrijgen, dat de ziekelijke koning van Spanje, die kinderloos was,

¹⁾ WILLEM III, Stadhouders van Holland en Koning van Engeland.

LODEWIJKS achterkleinzoon tot zijn eenigen erfgenaam benoemde. En toen de Spaansche koning gestorven was, brak tegen LODEWIJK de bovengenoemde oorlog uit, daar hij nu veel te veel macht zou hebben en alzoo gevaarlijk voor de vrijheid van Europa worden.

De man, ¹⁾ die LODEWIJKS plannen doorzien had en aan het hoofd zou staan van de legers van Engeland, Duitschland en de Republiek, welke gereed stonden om den Franschen monarch te wederstaan, was onverwacht door den Heere weggenomen. Tengevolge van een val van zijn paard, dat over een molshoop gestruikeld was, overleed hij op Zondag 19 Maart van het jaar 1702 in het volle vertrouwen op de zoenverdienschte van zijn Heiland Jezus Christus. Hij had zijn neef JOHAN WILLEM FRISO, dien hij zeer beminde en in wien hij een waardig opvolger zag, tot zijn eenigen erfgenaam benoemd. Doch vijf gewesten, n.l. Holland, Zeeland, Utrecht, Gelderland en Overijssel wilden hem niet tot Stadhouder benoemen, onder het voorwendsel, dat hij te jong was (hij was in 1687 geboren), maar eigenlijk omdat men evenals vóór het jaar 1672 liever zelf de macht in handen wilde hebben. Er waren wel vrienden van het Oranjehuis, die JOHAN WILLEM FRISO tot Stadhouder verheven wilden zien, doch de Anti-Stadhouderlijke partij behield in de meeste gewesten de overhand. Men wilde den Stadhouder van Friesland niet eens tot generaal in het leger benoemen. Doch hoe slecht hij ook behandeld werd, toch bleef de jeugdige Oranje de belangen van het Vaderland op het hart dragen, en mocht hij dan niet als bevelhebber, dan zou hij als vrijwilliger naar het leger gaan, om zijn leven voor de goede zaak te wagen. Zoo zagen we hem dan ook den 25sten Juni

¹⁾ Wie meer van WILLEM III weten wil, kan daarvan het een en ander vinden in mijne werkjes: „Twee gedenkwaardige gebeurtenissen” en „Uitbange dagen,” bij D. Donner te Leiden uitgegeven.

Leeuwarden verlaten en op den 3^{den} Juli tegen den avond het stadje Maasbree bereiken, waar zich 200 ruiters bij de 100 voegden, welke hem vergezelden. Onvermoeid scheen hij te zijn. Na zich even verfrischt te hebben, werd de tocht voortgezet naar het dorp Loemel, waar men een welverdiende rust hoopte te genieten. Doch die rust zou men niet smaken. 's Avonds om 10 uren gaf de Prins bevel aanstonds op te zitten, niettegenstaande de tastbare duisternis en den neerplassenden regen. Hij had er de lucht van gekregen, dat een zeer sterke Fransche legerafdeeling hem in den nacht meende op te lichten. Toen de Franschen een paar uren later kwamen, waren de vogels gevlogen. Den geheelen nacht reed de Prins met zijn geleide door en 's morgens vroeg kwam hij bij het leger der bondgenooten aan. Hij was natuurlijk zeer afgemat en toen hij zijn opwachting maakte bij den Opperbevelhebber van het Nederlandsche leger, den grijzen veldmaarschalk OUWERKERK, een leerling van WILLEM III, zag deze heel goed, hoe uitgeput de krachten van den jongeling waren. Hij drukte hem de hand en sprak: „Ik maak Uwe Hoogheid mijn compliment, dat ge zoo flink uw geleide gered en de Franschen zoo aardig gefoft hebt. Ik kan evenwel aan uw uiterlijk zien, dat ge zeer vermoeid zijt en ik zou Uwe Hoogheid aanraden, zich niet al te zeer in te spannen, maar eenige dagen rust te nemen.”

„Hartelijk dank voor uw belangstelling, heer veldmaarschalk!” hernam de Prins, „maar de vermoeidheid heeft niet veel te beduiden. Ik heb het voorrecht, een Nassau te zijn, en ik moet dus wat kunnen verdragen.”

OUWERKERK liet een gemakkelijke karos voorkomen en den Prins naar een nabijgelegen kasteel brengen, om uit te rusten en daar te vertoeven zoolang, als de troepen hier verblijf hielden. Doch den volgenden dag gaf de Opperbevelhebber, de hertog van MARLBOROUGH, order om op te rukken. En de Prins houdt nog eenige dagen de zoo noodige rust? —

Neen, hij trekt met het leger mede. Vijftien dagen lang stormde en regende het onafgebroken door, en toch vergezelt de jeugdige FRISO de oude generaals op hun rondes om de posten te inspecteeren of om de zoo gevaarlijke vijandelijke stellingen op te nemen. De grijze snorrebaarden vatten achting voor den waardigen neef van hun grooten leermeester op. Doch de Prins had te veel van zich gevergd. Hij werd ernstig ziek. Hevige krampen, zware diarrhée en felle koortsen grepen hem zoo geweldig aan, dat men voor zijn leven vreesde. Doch God zegende de middelen en zijn gestel scheen ook zóó sterk te zijn, dat hij in een paar weken bijna hersteld was. Op den 23sten Juli volgde hij zelfs het leger in zijn karos en toen het den volgenden dag waarschijnlijk tot een veldslag zou komen met het Fransche leger onder den maarschalk VILLEROY, kon de Prins het in zijn koets niet uithouden. Hij gevoelde zijn lichaam trillen van verlangen naar den strijd, evenals een cavaleriepaard bij het hooren der krijgsmuziek. Tegen den raad van zijn arts stijgt hij te paard en trekt mede, niet achteraan, maar aan de spits der troepen. Zoo'n jongeling was JOHAN WILLEM FRISO! Gevoelt ge geen achting voor dezen jeugdigen Oranjevorst? De grijze veldheeren eerden hem en koesterden groote verwachtingen van hem. Het kwam door de slimheid der Franschen vooreerst niet tot een slag en den 25sten October vertrok de Prins voor eenige dagen naar het Loo, om er tot uitspanning het genot van de jacht te smaken.

HOOFDSTUK II.

In het veld.

In de lente van 1704 maakte de Prins zich gereed, om weer als vrijwilliger naar het leger te vertrekken. Doch

daartegen verzetten zich de liefde van Frieslands Staten. „Dat zal niet gebeuren!” zeiden zij, „onze Stadhouder is veel te flink, om hem zoo achteruit te laten zetten, en zijn afkomst laat ook niet toe, om zoo met hem te handelen.” De Staten van Friesland zonden afgevaardigden naar de Algemeene Staten met dezen last: „Als gij de benoeming van onzen Prins tot generaal in het leger tegenhoudt, dan weigeren wij mede te werken tot de benoeming der oudere generaals.” Frieslands standvastigheid en flink optreden voor hun geliefden Stadhouder trof doel. JOHAN WILLEM FRISO werd tot generaal van een regiment benoemd en zoo zien we hem den 25sten Mei 1704 in het leger aangekomen, dat te Mol-en-Bal, in de nabijheid van Namen in de Zuidelijke Nederlanden lag.

De Spaansche Successie-oorlog heeft tot het jaar 1713 geduurd en we willen onzen jeugdigen held gadeslaan bij enkele van de vele gelegenheden, waarin hij zijn moed en koelbloedigheid aan den dag legde. Het is de 26ste Juni, dus kort nadat hij in het leger der bondgenooten is aangekomen. De grijze veldheer OUWERKERK gaat met 600 ruiters er op uit, om de bewegingen der Franschen in den omtrek van Hul te bespieden. JOHAN WILLEM FRISO, door OUWERKERK uitgenoodigd om hem op zijn tocht te vergezellen, is dadelijk gereed. In den aanvang gaat alles zonder stoornis. Niets bijzonders ontmoeten zij op hun weg. Daar komen ze evenwel aan een hollen weg, te midden van heggen en struikgewas.

„Nu moeten we voorzichtig zijn,” zegt OUWERKERK. „Bezets de hoogte, brigadier!” beveelt hij, „en detacheer vijfdragonders, om ons in den hollen weg te vergezellen.”

Behoedzaam rijdt men den weg in en nog bemerkt men geen onraad. Maar nauwelijks is men aan den uitgang gekomen, dicht bij een brug, of daar knallen plotseling eenige musketschoten en springen er een honderdtal vrijbuiters, onder den beruchten JACQUES PASTEUR, te voorschijn en komen de ruiters te gemoet. Gelukkig is geen der bevelhebbers gekwetst.

„Sluit de gelederen,” commandeert OUWERKERK, „en den vijand overhoop gereden!” Voort gaat het in vliegende draf op de grenadiers van PASTEUR los. In de voorste rijen rent JOHAN WILLEM FRISO onverschrokken voort. De kogels fluiten hem om de ooren; doch hij let er niet op. Hij vreest niet voor zijn leven. Hij heeft het veel te druk met den vijand. Daar stort een ruiter vlak achter hem doodelijk gewond van het paard en naast hem wordt er een gekwetst. Maar FRISO ontstelt er niet van. Zijn oogen schieten vonken gelijk die van zijn vurig paard.

„Uwe Hoogheid moest haar jeugdig leven niet zoo in gevaar stellen en wat ter zijde wijken,” zegt een der bevelhebbers tot hem. Maar de Prins kijkt hem eenigszins verwijtend aan en antwoordt: „Mijnheer, ik ben een Nassau, in de voorste gelederen is mijne plaats.” Met welgevallen en eerbied sloeg de bejaarde officier den jongen held gade. De vijand werd teruggedreven tot op een kleine vlakke en toen de ruiters, die op de hoogte post gevat hadden, te hulp gesneld waren, werden de vrijbuiters overmeesterd.

Slaan we hem nu eens gade in den beroemden slag bij Oudenaarden. Het is de 11de Juli 1708. De Franschen hebben met een sterk leger een zeer voordeelig terrein bezet met heggen en struikgewas begroeid en van beken en slooten doorsneden. Daar bemerkt de Opperbevelhebber van de bondgenooten, de hertog van MARLBOROUGH, dat de vijand verzuimd heeft, een hoogte te bezetten. Oogenblikkelijk geeft hij aan OUWERKERK bevel, om die hoogte met twintig bataillons Staatsche en Deensche troepen te vermeesteren. Onder de eersten, die hem volgen, zien we zijn onderbevelhebber JOHAN WILLEM FRISO. Te paard rijdt hij zijn voetvolk vooruit, dat door zijn kloek voorbeeld angevuurd, de hoogte alras bezet heeft. Daar bemerkt hij een kleine opening in het struikgewas aan de andere zijde van den heuvel. Natuurlijk gaat in zulk een grooten veldslag, waar duizenden soldaten

tegenover elkander staan, niet alles zoo geregeld toe en hangt er soms veel af van een gelukkige daad van dezen of genen bevelhebber. Zoo was het ook hier. De Prins bemerkt, dat deze opening hem de gelegenheid verschaffen zal, om de Franschen in den linkervleugel aan te tasten. Dus er op los! Het was wel een hachelijke onderneming; want een gedeelte der beste troepen des Franschen konings bewaken de opening. Doch JOHAN WILLEM FRISO is een Nassau en zet dus door. Hij stormt, de zijnen voorgaande, op den vijand aan. De kogels fluiten hem om de ooren; doch hij bekommert er zich niet om. Als een oud generaal moedigt hij zijn soldaten aan en geeft bedaard zijn bevelen. De vijand wordt verdreven. De Prins marcheert heel bedaard met zijn bataillons door de opening, valt aanstonds op den linkervleugel der Franschen aan, die daardoor in verwarring gebracht wordt. De duisternis begint reeds te vallen en nog is de Prins in het gevecht. Hij schijnt kogelvrij te zijn. Eindelijk beveelt MARLBOROUGH den strijd te staken. De slag bij Oudenaarden is roemvol gewonnen en onze Prins had geen gering aandeel aan de victorie!

Den 18^{den} Augustus bevond de Prins zich in het dorpje Lambersart, heel dicht bij de vijandelijke stad Rijsel, welke hij zou berennen. Het is in den vroegen morgen. Zijn kamerdienaar DUCERCEAU, die hem van zijn jeugd af gediend had, heeft hem in den krijg vergezeld en is bezig hem te kleeden. Juist komt 's Prinsen veldprediker, Ds. LAMIGUE, om Zijne Hoogheid te spreken.

„Uw Weleerwaarde zal even geduld moeten hebben,” zegt 's Prinsen Secretaris, „DUCERCEAU is juist bezig om Zijne Hoogheid te kleeden.”

„Dan zal ik even wachten,” antwoordt de predikant. „Ik kom Zijne Hoogheid dringend verzoeken, zijn kwartier op een minder gevaarlijk punt te vestigen; want hij ligt hier vlak bij den vijand.”

„Ik vrees, dat het u weinig baten zal, dominé,” herneemt de Secretaris. „De Prins wilde juist wat dicht bij den vijand zijn, en vrees voor gevaar, gij weet het, dat kent hij niet.”

„En toch...”

Wat is dat? Een vreeselijke slag in de kamer van den Prins doet LAMIGUE eensklaps verstommen. Zoowel hij als de Secretaris stormen het vertrek binnen. Daar zien zij een ijselijk tooneel! Op den grond ligt de arme DUCERCEAU, wiens hoofd verbrijzeld is door een kanonskogel, die door het open raam is komen binnenvliegen. En bij het lijk staat de Prins, wiens kamerjapon bespat is met het bloed en de hersenen van zijn dienaar en die niets doet dan uitroepen: „Ach, ach! mijn arme, goede DUCERCEAU is dood!”

Nu zag de Prins toch in, dat hij wat al te roekeloos geweest was en liet zich door LAMIGUE overhalen, zijn kwartier naar Holbeke te verplaatsen. Na een hevige bestorming door den Prins capituleerde de stad Namen eindelijk. In elk gevecht was de Prins onder de voorste strijders en de naam van JOHAN WILLEM FRISO werd alom met bewondering genoemd. Nog hooger steeg zijn glorie in den bloedigen slag bij Malplaquet. Doch vooraf wachtte den Prins nog een gelukkige gebeurtenis zijns levens. Den 28sten April 1709 huwde hij met Prinses MARIA LOUISE VAN HESSEN-CASSEL, met wie hij een hoogst gelukkigen, doch helaas! korten echt beleefde. Hoe gaarne hij zeker lang bij zijne geliefde gemalin vertoefd zou hebben, de belangen des Vaderlands riepen hem weer spoedig te velde. Den 22sten Augustus was hij te Rijsel aangekomen, om aan den nieuwen veldtocht deel te nemen. En hier zou hij nog meer lauweren plukken, dan hij reeds gedaan had.

't Was drie uur in den morgen van den 11^{den} September 1709, dat de twee machtige legers bij Malplaquet tegenover elkander stonden; het Fransche onder bevel van den Maarschalk VILLARS, dat een uitmuntende stelling bezet had op

een hoogte, door beken en bosschen omringd; het leger der bondgenooten, onder bevel van MARLBOROUGH en Prins EUGENIUS van Savoye, een beroemd veldheer, in dienst des keizers van Duitschland. Het leger der bondgenooten is zoo wat 95,000 man sterk. Daar knielt het geheele leger neder. Er wordt bidstond gehouden ter voorbereiding van den gewichtigen strijd. Men heeft den veldmaarschalk VILLARS tegenover zich, een man, die nog nimmer overwonnen is. Hoevelen hebben daar hun laatste gebed gedaan; want de slag zal bloedig zijn! Te 8 uren begint de strijd aan den rechtervleugel. En om 10 uren heeft TILLY, die OUWERKERK in het opperbevel over de Staatsche troepen opgevolgd is, nog geen bevel tot den aanval gegeven. Dat kan JOHAN WILLEM FRISO niet langer uitstaan. Hij hoort het krijgsgewoel en er dan niet aan deelnemen. „Vooruit, mannen!” roept hij den zijnen toe, „volgt mij!” en zoo stormt hij, gevolgd door de Hollanders en Bergschotten in onzen dienst, op de verschansingen des vijands aan. Ieder oogenblik worden er officieren om hem heen door de talrijke kogels getroffen. Maar FRISO bekommert er zich niet om. Daar wordt zijn ros onder hem doodgeschoten. Een oogenblik staart hij met meewarigen blik op zijn trouwen klepper. Doch er is geen tijd te verliezen. Hij bestijgt een ander, en voort gaat hij alweer, den zijnen met den hoed in de hand den weg wijzende door een dichten kogelregen. Daar wordt zijn tweede paard onder hem doodgeschoten. Maar het is of 't gevaar zijn moed aanwakkert. Daar ziet hij een vaandrig doodelijk gekwetst neervallen. Hij rukt hem de leeuwenvaan uit de verstijvende hand, snelt blootshoofds met het vaandel in de hand de borstwering op, met den uitroep: „Volgt mij vrienden! Hier is uw post!” Hij plant het vaandel op de verschansing; onder een luid hoezee! schieten de zijnen hem dapper te hulp en de vijand moet voor den dapperen FRISO wijken. Dat bemerkt de Fransche opperbevelhebber. Hij zendt een sterke legerafdeeling

op den Prins af, die reeds zooveel verlies van manschappen geleden heeft, dat hier overwinnen onmogelijk is. Doch in goede orde weet hij met de grootst mogelijke bedaardheid af te trekken en zich bij zijn zwager te voegen. 's Avonds na den slag zit de Engelsche opperbevelhebber in zijn tent, omringd van officieren, waarvan er velen gewond zijn. Daar treedt JOHAN WILLEM FRISO binnen. MARLBOROUGH staat aanstonds op en treedt Oranje tegemoet. „De overwinning is ons!” roept hij hem toe; „grootendeels danken wij haar aan de zeldzame dapperheid van Uwe Hoogheid. Zonder uw hardnekkig standhouden tegen den Franschen rechtervleugel hadden wij nooit door hun centrum kunnen breken. De Staten mogen trotsch zijn op zulk een legerhoofd!”

FRISO stond eenigszins bedremmeld over deze lofspraak; doch eindelijk vatte hij het woord op en sprak nederig: „Mijne Heeren! elk uwer deed zijn plicht en moest ik dan niet den mijnen jegens mijn Vaderland eerlijk vervullen?”

Wat zegt gij, is deze Oranjetelg zijner Voorvaderen niet waardig? Indien hij langer had mogen leven, wie weet, wat hij nog zou verricht hebben. Doch de Heere had helaas! anders besloten. Dit veelbelovende leven werd spoedig afgesneden.

HOOFDSTUK III.

Een droevig einde.

In het jaar 1711 was de Prins weder vroeg in het veld, om als gewoonlijk trouw deel te nemen aan alle aanslagen op den vijand; doch daar ontvangt hij het bericht, dat zijn neef, de koning van Pruisen, in den Haag gekomen is, om eenige zaken te regelen omtrent de erfenis van WILLEM III. Hoe weinig lust Oranje ook had, om het leger te verlaten, hij kon moeilijk anders doen, dan naar den Haag te gaan.

Den 14^{den} Juli kwam hij met zijn gevolg aan den Moerdijk aan, waar hij zich naar 't Strijensche Sas moest laten overzetten. De lucht was zwaar met wolken bezet, maar 't weer was stil. De Prins was eenigszins zenuwachtig. „Ik weet niet hoe 't komt,” zegt hij tegen zijn vriend VERSCHUUR, „ik heb er altijd iets tegen, om over water te gaan. Als ik er eens in val, zink ik als een baksteen.”

„Uwe Hoogheid schertst zeker,” herneemt VERSCHUUR, „het is stil weder en er is dus geen gevaar.”

„Het is ook kinderachtig van mij,” zegt de Prins, „en toch, ik kan mij niet verklaren, dat ik steeds een afkeer van reizen te water gevoel.”

De karos van den Prins, waarin de heeren HILKEN en LA TOUR waren blijven zitten, was in de groote schouw; de Prins had zich, om eer over te zijn, met de heeren VERSCHUUR, P'LETTENBERG en MAESBERGEN in een kleine schuit begeben. Daar begint het te regenen en te waaien.

„Er komt een zware bui opzetten,” zegt VERSCHUUR, „ik zou Uwe Hoogheid aanraden in de karos plaats te nemen, dan is zij veiliger en tevens beschut tegen den regen.”

„Deze heer heeft gelijk,” voegt de veerman er bij; „het zal zwaar weer worden.”

De Prins liet zich raden en krom in de karos.

't Weder werd hoe langer hoe onstuimiger; het regende, dat het goot.

„Goed, dat de karos vastgebonden is,” zegt hij tot HILKEN, „anders liep 't er nog op, dat we met karos en al in het water woeien. Als de schuit maar goed overkomt. Is dat de plaats, waar we moeten aankomen?” vraagt hij uit het portier aan den veerman, terwijl hij naar eenige huizen wijst.

„Om U te dienen, Uwe Hoogheid,” antwoordt de veerman.

„Dan zullen we spoedig aan zijn.”

„Zoo dadelijk, Uwe Hoogheid. We zijn er maar een twintig schreden af.”

Daar slaat op eens een hevige rukwind de schouw overzij. Het water stroomt er in.

„Terstond het portier open!” roept de Prins tot de lakeien, die er bij staan. „Ik blijf niet in het rijtuig!”

De Prins stapt uit en klemt zich aan den mast der schouw. Maar een tweede rukwind werpt een golf in de schouw, welke allen er uitspoelt, die er in zijn. De heer LA TOUR komt boven en grijpt de openstaande deur der karos. De Prins klemt zich aan hem vast. Een nieuwe golfslag doet beiden andermaal in de diepte verzinken. Nog eenmaal komen zij boven, grijpen de touwen krampachtig en worstelen om hun leven. Doch de onverbiddelijke golven, door den jagenden storm voortgezweept, slaan hen weder los. „Heere! ontferm U mijner! Wij vergaan!” met dezen doodskreet verdwijnt de edele Vorst in de diepte. En welke moeite men ook aanwendde, hoe men ook vischte, de bedienden van den Prins werden gered, maar hij zelf werd niet gevonden. Eerst acht dagen later vond een schipper zijn lijk drijven. Het werd gebalsemd en in het familiegraf te Leeuwarden begraven. Droevig eind van zulk een jeugdig, veelbelovend leven! Algemeene verslagenheid bracht dit onder de vrienden van Oranje te weeg. De mannelijke lijn van Oranje-Nassau was uitgestorven. Doch neen, zes weken na den dood van JOHAN WILLEM FRISO beviel zijne gemalin, MARIA LOUISA, van een zoon. God had Oranje een stamhouder geschonken! Ten slotte kan ik niet nalaten u het antwoord mede te deelen, dat de vrome gade van den Prins gaf, toen men haar het treurig uiteinde van haren geliefden echtvriend meldde. „Hij is de Heere, Hij doe, wat goed is in Zijne oogen!” sprak ze, de oogen ten hemel slaande.
